

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Teie 25.11.2024 nr 1.1-8/2987-1, SOM/24-1197/-1K

Meie 15.01.2025 nr 2-3/2999

Arvamuse avaldamine alkoholitarvitamise vähendamise arengusuundadele aastateks 2025-2030

Austatud Riina Sikkut

Sotsiaalministeerium esitas arvamuse avaldamiseks alkoholitarvitamise vähendamise arengusuunad aastateks 2025–2035, milles on sõnastatud alkoholivaldkonna peamised sihid ja tegevused alkoholi tarbimise vähendamiseks. Alkoholipoliitika eesmärk on vähendada ühiskonnas alkoholi tarvitamist nii, et 2035. aastal oleks alkoholi kogutarbimine täisealise elaniku kohta alla 8,7 liitri võrreldes 2023. aasta seisuga, mille kohaselt oli täisealiste seas kogutarbimine 10,9 liitrit. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) tervitab alkoholipoliitika eesmärki vähendada Eesti inimeste alkoholitarbimist, mis avaldaks positiivset mõju kogu ühiskonnale, kuivõrd alkoholi tarvitamise kahjud on oluliselt laiemad kui tarbija poolt endale tekitatud tervisekahju.

Samas peame oluliseks, et seda tehakse asjakohaste meetmetega, läbimõeldult ning kõiki olulisi aspekte arvesse võttes. MKM, kes osales alkoholi füüsilise kättesaadavuse ja müügipiirangute töörühmas, märgib, et kahetsusväärset ei arvesta dokumendi tegevussuunad kõikide aspektidega, millele töörühma liikmed tähelepanu juhtisid. Lisaks said osad tegevused dokumenti kirja liialt konkreetselt (näiteks müügilubade süsteemi loomine, koolide/lasteaedade vahetus lähetus alkoholi müügi keelamine), jättes arvestamata, et tegemist on poliitilise strateegiadokumendiga ja konkreetsed tegevused vajavad tegelikult põhjalikumat analüüsi.

Seega on kõnealuses strateegiadokumendis meie hinnangul järgmised murekohad, millele soovime tähelepanu juhtida:

1. Aktsiisimäärade ülevaatamine ja inflatsiooni määraga sidumine

Dokumendis on esimese eesmärgi tegevussuuna 1.1 all toodud, et alkoholi aktsiisimäärade vaadatakse üle regulaarselt ning selle tõus on järkjärguline ning ennetamiseks alkoholi suhtelist odavnemist ja tagada väiksem kättesaadavus, tuleks siduda aktsiisimäärade inflatsiooni määraga. Peame aktsiisimäärade regulaarset ülevaatamist igati mõistlikuks, kuid peame oluliseks, et see iseenesest ei tähendaks sagedast määrade muutmist, kuna seeläbi väheneks maksukeskkonna ettenähtavus.

Ühtlasi ei toeta me aktsiisimäärade sidumist inflatsioonimääraga selliselt, et määrade muutuvad vastavalt inflatsioonile automaatselt. Aktsiisimäärade ülevaatamisel ja muutmisel tuleb arvesse võtta erinevaid aspekte, muu hulgas ka konkreetse ajahetke majanduslikku olukorda, naaberriikide aktsiisisuundad jms.

2. Alkoholi füüsiline kättesaadavus ja nähtavus

Dokumendis on märgitud eesmärgiks 2, et inimest ümbritsev keskkond suunab alkoholi tarbimist vähendama mh läbi alkoholi füüsilise kättesaadavuse ja nähtavuse vähendamise ning alkohoolseid tooteid ei müüda alaealistele ega joobetunnustega inimestele. Selgituse kohaselt on oluline tagada, et alkoholi füüsiline kättesaadavus hakkaks ajas vähenema, müügipiiranguid järgitaks ning alkoholi reklaam ei mõjuks alkoholi tarvitamist suurendavalt.

Juhime siinkohal tähelepanu sellele, et kehtiv alkoholiseadus näeb juba ette mitmeid võimalusi selle eesmärgi saavutamiseks. Alkoholiseaduses kehtib terve rida piiranguid nii füüsilisele kättesaadavusele, nähtavusele kui ka alaealistele müügi osas. Praktikast ja ka töörühma aruteludest selgus, et võtmeprobleemiks on siiski olemasolevate piirangute tõhusam jõustamine – järelevalveasutustel on vaja tänasest tõhusamaid vahendeid reeglite täitmise kontrollimiseks. Näeme, et kui kehtivate piirangute täitmist saaks tõhusamalt tagada, siis see oleks juba väga suur samm kõnealoleva dokumendi eesmärgi suunas. Uute piirangute seadmine ei saa olla eesmärk omaette, esmalt tuleks siiski hinnata, kuidas olemasolevad eesmärgi tagavad.

2.1 Eeltoodust tulenevalt ei toeta MKM tegevussuunas 2.1 toodud alkoholi kaugmüügi keelamist. Peame asjakohaseks, et kaugmüügi puhul täiendataks alkoholi müügile seatud nõudeid samaväärselt nii-öelda tavamüügiga. Samuti, nagu eelpool mainitud, on asjakohane, et kaugmüügi üle oleks olemas tõhusad vahendid järelevalveks.

2.2 Jääb selgusetuks tegevussuunas 2.1 toodud tegevus piirata müüki tanklates ja üldkasutatavate supluskohtade territooriumil ning keelata alkoholi müük lasteaedade ja koolide vahetus läheduses. Kehtiv alkoholiseadus võimaldab juba vastavate piirangute seadmist kohaliku omavalitsuse tasandil vastavalt vajadusele, mistõttu vajab eraldi põhjendamist, miks on tarvis üleriigilist piirangut. Lisame, et täna kohalikele omavalitsustele antud võimalus seada täiendavaid keelde ja piiranguid võimaldab arvestada konkreetse piirkonna vajadusi, võimalusi ja asustust. Üleriigiline piirang seda aga enam ei võimaldaks.

Lisaks eeltoodule märgime, et niivõrd konkreetsetele keeldudele peaks kindlasti eelnema ka põhjalik analüüs, mh proportsionaalsus, mõju konkurentsile jms. Seega MKM ei toeta, et kõnealuses strateegiadokumendis lepitaaks kokku niivõrd konkreetsete tegevused, mida ei ole isegi eelnevalt analüüsitud.

2.3 Ebaselgeks jääb tegevussuunas 2.2 väljatoodud mõte, et alkoholi reklaami piirangud minimeerivad ja pikas perspektiivis väljastavad kogu sihtgrupi poolt reklaami nägemise. MKM-i hinnangul on arusaamatu, mida on reklaami nägemise välistamise all täpselt silmas peetud. Lisame, et MKM ei toeta alkoholi reklaami täielikku keelamist.

3. Müügikohtade arvu ja tiheduse vähendamine läbi tasulise ja tähtajalise müügilubade süsteemi

MKM juhib tähelepanu asjaolule, et töörühmas toodi välja, et tähtajaliste müügilubade süsteemi kehtestamisega võib kaasnedä mitmeid murekohti. Töörühmas arutati ka alternatiivseid võimalusi müügilubade süsteemi kehtestamisele, kuid need strateegiadokumendis kahjuks ei kajastu. Ka kohalikud omavalitsused, kes olid kaasatud kõnealuse strateegiadokumendi kaasamise, tõid kohtumistel tagasisidena välja, et alkoholimüügiga tegelevatele ettevõtjatele müügiluba olemasolu kohustuse kehtestamine ei lahenda tänaseid probleeme järelevalvega.

Tallinna Linnavalitsus saatis Majandus- ja Kommunikatsiooniministariumile ja Sotsiaalministariumile 29.10.2024 ühispoordumise, milles palus kaaluda alkoholiseaduse muutmist selliselt, et seaduses sätestataks tehnilised nõuded kassaaparaadile, mis lihtsustaks järelevalve tegemist. Lisaks tegi linnavalitsus seadust täiendada selliselt, et kohalikul omavalitsusel oleks võimalik teha laiendatult kontrolltehinguid (täna lubatud üksnes alaealistele alkoholi müümise osas).

Eelnevast tulenevalt on MKM seisukohal, et müügiluba omamise kohustuse kehtestamine ei lahenda tänaseid probleeme järelevalve tegemisega. Meie hinnangul tuleks antud tegevus sõnastada dokumenti üldisemalt, mis võimaldaks kaaluda alternatiivse müügilubade süsteemi

kehtestamisele, sh kaaluda nende tulemuslikkust ja võimalikke murekohti.

Lisaks on oluline mõista, et müügiloa nõude kehtestamine suurendab bürokraatiat nii ettevõtja kui riigi jaoks, eriti arvestades riigi kokkuhoiupoliitikat ning vähendab ettevõtluskeskkonna atraktiivsust. Juhime tähelepanu ka koalitsioonileppele aastateks 2024–2027, kus on bürokraatia vähendamise all toodud välja eesmärk vähendada reguleerimist ning et iga uue ettevõttele halduskoormust toova nõude kehtestamisel tunnistatakse üks olemasolev nõue kehtetuks. MKM-i hinnangul tuleks seega põhjalikult analüüsida, millised muud meetmed oleksid tänaste probleemide lahendamiseks asjakohased, koormaksid seejuures nii riiki kui ettevõtjaid võimalikult vähe, ning oleksid seeläbi kooskõlas ka koalitsioonileppega.

Seega MKM ei toeta müügilubade süsteemi kehtestamist olukorras, kus alternatiivseid ja kõiki osapooli vähem koormavaid lahendusi ei ole kaalutud.

4. Ettevõtjate kaasamine strateegiadokumendi koostamise aruteludesse

Kuivõrd strateegiadokumendis väljatoodud võimalikud piirangud ja keelud puudutavad vahetult ka ettevõtjaid, on MKM-i hinnangul kahetsusväärne, et neid ei kaasatud sisulistesse aruteludesse. Seega on äärmiselt oluline, et ettevõtjate poolt väljatoodud tagasisidet ning nende poolt väljatoodavaid proleeme praktikas, võetakse enne kõnealuse strateegiadokumendi kinnitamist arvesse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Erkki Keldo

majandus- ja tööstusminister

Mari-Liis Aas

+372 625 6459 Mari-Liis.Aas@mkm.ee

Kristina Jerjomina

+372 625 6420 Kristina.Jerjomina@mkm.ee